

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Vår dato: 28.01.2022
Vår referanse: H. Hamborg

Hørings svar på Forslag til endringer i friskoleloven.

NHO Reiseliv er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge med ca. 3 500 medlemsbedrifter. Vi er tilknyttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) som er den største interesseorganisasjonen i Norge, og vi arbeider for å sikre våre medlemmer arbeidsvilkår og utviklingsmuligheter som styrker reiselivsnæringen, slik at man legger best mulig til rette for økt lønnsomhet og sunn vekst for våre medlemmer.

Vi viser til høringsnotat om Forslag til endringer i friskoleloven, datert 17. desember 2021 og takker for muligheten til å gi innspill.

Behovet for kvalifisert arbeidskraft i reiselivsnæringen, har tiltatt kraftig under pandemien grunnet mange som har forlatt bransjen og færre utenlandske sesongarbeidere. Nå som bransjen skal løfte seg igjen, trengs derfor et bredt tilbud av skoler og linjer som utdanner fagarbeidere til næringen.

Våre hovedsynspunkter på forslagene i høringen er som følger:

- NHO Reiseliv støtter ikke forslaget om å fjerne adgangen til å få godkjent yrkesfaglig videregående skole etter friskolelovens § 2-1 andre ledd bokstav h). Faglig gode friskoler vil være med å bøte noe på det svært store behovet reiselivsnæringen har for personell – i hele landet.
- På grunn av det store behovet for personell i bransjen, er NHO Reiseliv også kritiske til at skoler som allerede driver sin virksomhet etter friskolelovens § 2-1 andre ledd bokstav h) eksempelvis ikke vil kunne øke elevtallet.
- Norge vil trenge mange gründere i hele landet i årene som kommer. NHO Reiseliv mener derfor det er en styrke med skoler på grunnlag av særskilt profil, herunder eksempelvis entreprenørskap og reiseliv. Sålde støtter vi ikke forslaget om å fjerne adgangen til å godkjenne skoler på grunnlag av særskilt profil etter friskolelovens § 2-1 andre ledd bokstav i).
- Kommuner og fylkeskommuner har anledning til å komme med innsigelser ved etablering av en ny skole under dagens lov. På bakgrunn av dette mener NHO Reiseliv at dagens lovgivning ivaretar kommunene og fylkeskommunenes interesser på en god og tilstrekkelig måte.
- NHO Reiseliv mener navnet *Friskoleloven* står seg godt og er opplysende for allmennheten, og støtter derfor ikke forslaget om navneendring.

Fjerne adgangen til å få godkjent yrkesfaglig videregående skole

En rekke næringer har hatt utfordringer med å skaffe tilstrekkelig (kvalifisert) personell til sine virksomheter. Skolene som har blitt godkjent for videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram kjennetegnes ved at de har blitt opprettet på lokalt og regionalt initiativ fra næringer som sliter med rekruttering. Reiselivsnæringen og Norsk Restaurantskole i Oslo er et eksempel.

Skolen utdanner kokker og servitører (gjennom utdanningsprogrammet Restaurant- og matfag) og eies av Lærlingekompaniet, som igjen er eid av over 100 hoteller og restauranter i osloregionen. Lærlingekompaniet er også medlem i NHO Reiseliv. Skolen startet opp skoleåret 2018/2019, og har hatt en fin utvikling av elevmassen. Nærhet til bransjen, praksisnær undervisning, yrkesretting av teorifagene og tett oppfølging av den enkelte elev, har bidratt til at 95 prosent av elevene har gjennomført Vg2 på normert tid. Tallet ligger også langt høyere enn landsgjennomsnittet på Restaurant- og matfag på 60 prosent (og dette på et utdanningsprogram som fra før har de laveste innsøkingstallene blant alle utdanningsprogrammer i landet). Av lærlingene som har rukket å gå opp til fagprøven, kan elevene fra skolen skilte med svært gode resultater, hvor 100 prosent har bestått. Det inkluderer også elever med ekstra utfordringer som erfaringsvis vil falle fra videregående opplæring.

I årene før pandemien opplevde norsk reiseliv en sammenhengende vekst, og da pandemien traff Norge var nærmere 175.000 personer sysselsatt i næringen. Tall fra både våre medlemmer og Statistisk Sentralbyrå (SSB), viser at det er langt færre kokker og spesielt servitører ansatt i reiselivet i dag, enn før pandemien. Det skyldes at mange norske arbeidstakere har forlatt bransjen, og et høyt antall utenlandske arbeidere som har forlatt Norge. Mye ligger til rette for at norsk reiselivsnæring vil reise seg raskt igjen. Mye avhenger at bransjen først og fremst får holde åpent og være et tilbud til lokalbefolkningen. Dernest peker undersøkelser på at Norge vil være et populært feriemål både for unge voksne, og blant utenlandske turister. Flertallet av NHO Reiselivs medlemmer oppgir at manglende rekruttering, er det største hinderet for vekst og innovasjon. Det er derfor viktig å bidra til at flere utdanner seg til kokk og/eller servitør, som er viktige premissleverandører i reiselivsnæringen. Flere fagarbeidere vil også være med å profesjonalisere bransjen, som vil heve bransjens anseelse på sikt.

Forslaget til ny friskolelov kommer som en konsekvens av et politisk ønske om å begrense etableringen av flere friskoler. Begrunnelsen ligger i at friskolene utfordrer den offentlige skolestrukturen. Ser en på tallene statistikken fra 2015, året da det ble åpnet for godkjenning av videregående skoler med yrkesfaglige studieprogrammer, har kun fem skoler blitt godkjent på syv år. NHO Reiseliv kan på bakgrunn av dette, ikke se hvordan friskolene og Norsk Restaurantskole er en utfordring mot den offentlige skolestrukturen. [Tall fra Utdanningsdirektoratet](#) viser samtidig at det er *færre* elever på private yrkesfaglige videregående skoler innværende skoleår, sammenliknet med skoleåret 2014/2015 (alle yrkesfaglige utdanningsprogrammer sett under ett).

Ettersom mange Restaurant- og matfaglinjer rundt om i landet hvert år trues med redusering av tilbud eller nedlegging av tilbudet (ikke gjøres søkbart for ungdommene), mener NHO Reiseliv det vil være bra med alternative tilbud til de fylkeskommunale skolene innen vårt utdanningsprogram. Dette er også spesielt viktig fordi reiselivet er en viktig næring i store deler av landet og behovet for kokker og servitører derfor vil være høyt fremover.

Når det gjelder Regjeringens lovforslag om å fjerne eksisterende skolars muligheter for driftsendringer i form av økt elevantall, mener vi dette er svært uheldig for Norsk Restaurantskole. Skolen er fremdeles nyetablert, og det tar lang tid å bygge opp en utdanningsinstitusjon fra bunnen av. I dag er det 18 elever ved skolen, mens taket ligger på 60 elever. Målet bør likevel være å øke elevantallet, både med hensyn til læringsmiljøet (flere elever kan øke både motivasjon og læringsutbytte), samt behovet for fagarbeidere i næringen som sådan. En av grunnene til at skolen sliter med innsøking fra Oslo, er at skolen ikke slipper til med tilstrekkelig informasjon til elever og foresatte pga. skolens friskolestatus.

NHO Reiseliv støtter på bakgrunn i dette ikke forslaget om å fjerne lovgrunnlaget for å godkjenne videregående skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram. Videre stiller vi oss kritiske til at lovforslaget ikke vil åpne for driftsendringer ved eksisterende skoler.

Fjerne adgangen til å bli godkjent på grunnlag av særskilt profil

Friskoler står sentralt i å løse to viktige samfunnsoppgaver. For det første ivaretar de retten for elever og foresatte å velge en alternativ skole som dekker deres behov. For det andre bidrar friskoler med mange nyskapende og innovative skoler. Disse kan igjen stimulere og inspirere andre skoler til å utvikle læringsmiljøer av stadig bedre kvalitet til det beste for hvert enkelt barn. Etter at friskoleloven ble endret i 2015 har det blitt godkjent flere friskoler med en særskilt profil da handlingsrommet for å utvikle alternativ metodikk og pedagogikk ble utvidet.

NHO Reiseliv ønsker å trekke frem Enspire som har utarbeidet en egen læreplan med entreprenørskap som profil - godkjent for grunnskolens 1.-10. trinn. Skolen er medlem hos vår søsterorganisasjon Abelia. Skolens prinsipper bygger på Kunnskapsløftet 2020, men har entreprenørielle ferdigheter som grunnleggende kompetanse i alle fag. I tillegg har EnSpire skolen faget Entreprenørskap på tvers på alle trinn. På ungdomstrinnet har EnSpire skolen et eget valgfag, entreprenørskap fordypning. Elevene ved skolen utvikler dermed ferdigheter som er sterkt etterspurt i norsk arbeids- og næringsliv og som vil være avgjørende for å klare de store omstillingene samfunnet står ovenfor. Både hva gjelder digitalisering og det grønne skiftet – hvor reiselivsnæringen er en del av løsningen på dette. Reiselivsnæringen er derfor også tjent med en større andel entreprenørielle ferdigheter.

Selv om en del ungdomsskoler gjennomfører valgfaget elevbedrift, hvor en lærer noe av det samme som EnSpire skolen, er temaet for viktig til tilbudsgraden blir for tilfeldig. Ifølge [tall fra Ungt Entreprenørskap](#) får 4 av 5 elever i norsk grunnskole ikke være med på å utvikle entreprenørielle ferdigheter gjennom metoden elevbedrift. Med bakgrunn i reiselivet som en

problemløser for mange av samfunnets utfordringer fremover (lokal verdiskaping, fraflytting osv), kunne også vår bransje utgjøre en særskilt profil i både grunnskole og videregående opplæring. På samme måte som det er egne fagskoler innen reiseliv.

NHO Reiseliv stiller seg derfor kritisk til forslaget om å fjerne adgangen til å bli godkjent på grunnlag særskilt profil.

Uttalelser fra kommunen eller fylkeskommunen bør kunne tillegges noe større vekt

I forslag til endring av Friskoleloven foreslår regjeringen også at uttalelser fra kommunen eller fylkeskommunen bør kunne tillegges noe større vekt ved behandlingen av søknader om godkjenning av nye skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler.

Dette er en lovendring som nødvendigvis vil omfatte alle de gjenværende godkjenningsgrunnlagene. Allerede under dagens lov har kommuner og fylkeskommuner anledning til å komme med innsigelser ved etablering av en ny skole. Gitt at de er godt begrunnet og dokumentert.

Med de utvidede mulighetene for innsigelser som nå foreslås er det grunn til å frykte at interessene til barn og foreldre som har et behov og ønske om en alternativ skole vil bli sterkt svekket. Eksempelvis vil et kriterium som "hvilket behov det er for skolen" nødvendigvis være en subjektiv vurdering. Er det behovene for den enkelte elev og hvilket tilbud foreldrene mener vil være best for deres barn, er det behovene til lokalt næringsliv eller er det andre interesser sine behov?

Dersom lov og forskrifter skal endres så må det være en forutsetning av innsigelser bygger på objektive kriterier som er godt dokumentert og sannsynliggjort. For en kommune eller fylkeskommune som har et overordnet ansvar for sine innbyggere må det være minimumskrav at en innsigelse begrunnes bredt og blant annet omfatter:

- Behov til barn og foreldre
- Behov til lokalt og regionalt næringsliv

Allerede ved dagens lov erfares det at lokale politikere er motstandere av å opprette eller utvide antall skoleplasser ved internasjonale skoler. Dette skjer også i regioner hvor lokalt og regionalt næringsliv eller offentlige institusjoner som sykehus, universiteter og forskningsinstitusjoner er helt avhengig av et tilbud om internasjonal skole for å kunne tiltrekke seg nødvendig utenlandsk ekspertkompetanse for å løse sine oppgaver.

På bakgrunn av dette mener NHO Reiseliv at dagens lovgivning ivaretar kommunene og fylkeskommunenes interesser på en god og tilstrekkelig måte.

Navneendring fra Friskoleloven til Privatskoleloven

Dersom begrepene friskoler/frittstående skoler endres tilbake til private skoler, overser regjeringen det faktum at friskoler har rett til offentlige tilskudd og derfor er tilgjengelige for det store flertallet av Norges befolkning – på lik linje med barnehager. Derimot mottar private skoler generelt og

private skoler godkjent under opplæringsloven mottar normalt ikke offentlige tilskudd, og er derfor normalt ikke tilgjengelige for de fleste.

NHO Reiseliv mener derfor at dagens lovtittel er hensiktsmessig, og støtter derfor ikke forslaget om navneendring.

NHO Reiseliv viser for øvrig til høringsuttalelsene fra NHO, Abelia – Forum for Friskoler, Sjømat Norge og Norsk Restaurantskole.

Vennlig hilsen
NHO Reiseliv

Kristin Krohn Devold
Administrerende direktør

Henrik Hamborg
Politisk rådgiver, utdanning og kompetanse